

End ennastunustavalt kratsiv loom

Tiina Toomet, MTÜ Teie Loomakliinikud Eesti Päevaleht

Kass aevastab, koer sügab end vahetpidamata, kõhualune kuplas ja punasekirju. Tere tulemast atoopikute kevadesse!

Kevad kõnnib suurte sammudega. Õues kõik õitseb ja lõhnab. Mõnus, teeme akna lahti, laseme teda suurte sõõmudena tупpa. Viime kassi aeda võililled vahele (konutaski vaeseke terve talve toas) ja jookseme koeraga päev läbi heinamaal, mis alles nädal tagasi oli lihtsalt majatagune lomp.

Järgmisel päeval. Appi! Silmad on paistes ja jooksevad vett, kass aevastab, koer sügab end vahetpidamata, kõhualune kuplas ja punasekirju. Tere tulemast atoopikute kevadesse!

Kes on atoopik? Atoopik on inimene või loom, kel on pärilik kalduvus moodustada harilike, keskkonnast pärit allergeenide vastu antikehi, mille tõttu tekib organismis ülitundlikkusreaktsioon. Allergeenideks on eri õietolmud, kodutolm, tolmulestad, inimeste ja loomade kõõm, hallitusseened jne.

Ainus haiguse väljendusviis

Loomadel atoopiat õnneks nii drastilisel kujul ei esine ja kliiniline pilt väljendub tavaliselt vaid kiheluses, nahamuutustes, aevastamises ja silmade vett jooksmises, mis on tingitud silma sidekesta põletikust.

Kui aevastamine ja nõretavad silmad võivad vahel tähelepanuta jääda, siis intensiivne kihelus ajab omaniku kiiresti närvi ja sellest tingituna ka üsna pea arsti juurde.

Loom sügab, lakub, närib ja hõõrub ärritunud piirkonda. Sageli on see ka ainus haiguse väljendusviis. Kui on juba pikka aega iseravimisega tegeletud, tekib nahapõletik, mille tunnuseks on mädavillid, leemendus, kärnad, korbad, koorikud.

See, et loom end ise ravib, muudabki asja oluliselt hullemaks. Pärast hoogsat iseravimist näevad kõik nahahaigused ühesugused välja ja alles pika detektiivitöö tulemusel võib enam-vähem kindlalt öelda, millega esialgu tegemist oli. Tegemist võib olla kümnete, isegi sadade eri nahahaigustega. Kuidas siis kindlaks teha, et tegemist on just atoopiaga?

Kahjuks ei ole olemas lihtsat lahendust mingi konkreetse analüüsi või uuringu näol. Diagnoosi pannakse teiste haiguste välistamise kaudu. Samalaadse kliinilise pildiga kulgevad ka parasitaarsed haigused (kurikuulus rebaste kärntõbi), kirbuallergiast põhjustatud dermatiit ja toiduallergia. Seega peab kõigepealt kindlaks tegema, et tegemist ei ole millegi eelnimetatuga. Kui välisparasiidid on välistatud, kirbutõrje (igaks juhuks) regulaarselt tehtud ja toiduallergia võimalus 1,5-kuuse välistusdieediga välditud, saab atoopiadiagnoos kinnitust.

Nahakahjustused sügamisest

Kuid see on ikkagi teadmata, mille vastu loom allergiline on. Natuke informatsiooni annab sesoonsus. Kui allergia on aasta ringi, siis võib eeldada, et tegu on kodutolmuga (tolmulestad). Kui talv möödub rahulikult, aga sümptomid tekivad kevadel ja kestavad läbi suve, võib eeldada õietolmuallergiat.

Õnnetumad isendid kannatavad mõlema käes: sügelevad talvel toas olles ja suvel, kui kodutolmuprobleemi võiks lahendada pidev õues viibimine, kiusab neid õietolm.

Osal tõugudel ja teatud liinidel esineb atoopiat rohkem kui teistel. See annab alust veendumusele, et haigus on pärilik. Atoopiale kalduvad näiteks šoti terjer, foksterjer, saksa lambakoer, puudel, dalmaatsia koer, bokser, setterid, labradori ja kuldne retriiver, mops, bullterjer, tšau-tšau, kääbusšnautser ja West Highland White'i terjer. Tavaliselt haigestuvad poole kuni kolme aasta vanused loomad.

Kihelus algab koertel sagedamini küünarliigese, kaenla, kõhu ja käpa piirkonnast, kuid on väga sageli ka näol ja kõrvalestadel ning üsna tihti pöörduaksegi arsti poole just kõrvaprobleemi pärast. Kassidel on enim märgatud peapiirkonna sügamist.

Intensiivne sügamine tekitab nahakahjustusi, mis väljenduvad mädavillide (follikuliit), kärnade ja korpadena. Kurikuulus hot spot – märg ekseem – on samuti sageli atoopiast põhjustatud kratsimise või närimise tagajärg.

Kõigil neil juhtudel on mängus juba ka naha normaalne mikrofloora (pärmseened ja bakterid), kes muidu pesitsevad nahal suuremat kahju tekitamata, nüüd aga leiavad endale tänuväärse pinnase paljunemiseks ning muudavad haiguspildi hullemaks ja diagnoosimise keerukamaks.

ATOPIA

Päris terveks looma ei saagi

Atoopia käes kannatavat looma ei ole võimalik terveks ravida, küll saab tema olukorda kergendada. Kõige lihtsam viis oleks sage pesemine. Pesuga uhume allergiatekitajad nahalt maha, enne kui nad saavad hakata kahju tekitama. Lihtne, efektiivne ja odav meetod, kuid küllalt keerukas teostada, kui tegemist on näiteks pikakarvalise õuekoeraga. Ei ole ka eriti efektiivne raskemakujulise atoopia puhul.

Inimestel kasutatakse õietolmuallergia kontrolli all hoidmiseks edukalt antihistamiinseid preparaate (vanasti oli selleks peamiselt dimedrool, tänapäeval Zyrtec, klaritiin jpt). Koertel ja kassidel on nende toime kahjuks nõrk ja sageli tuleb pöörduda kohe glükokortikoidide poole. Neist tuntum, prednisoloon (sünteetiline neerupealise hormoon) hoiab allergianähud kenasti kontrolli all, kuid on kurikuulus oma kõrvaltoimete poolest.

Viimastel aastatel kasutatakse ka Eestis üha rohkem desensibiliseerimiravi ehk immunoteraapiat. Selleks määratakse vere- või nahaprooviga kindlaks allergeenid, mille vastu loom tundlik on, ja valmistatakse selle järgi allergeenide ekstrakt. Astmeliselt suuremates kogustes allergeeni ekstrakti manustamine vähendab haigustunnuseid edaspidi allergeeniga kokku puutudes.

Allergia ilmselget pärilikkust pole suudetud veel geneetiliselt tõendada, kuid selge on, et vastutustundlik koeraomanik ei paarita oma allergilist koera, sest ei soovi, et keegi järgmine peaks läbi käima samasuguse atoopia tuvastamise ja ravimise kadalipu.